

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

Rezultat R3: Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor.

Modul 9: Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru Universitatea Politehnică din Timișoara, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului "Regele I al României" din Timișoara, Universitatea de Vest din Timișoara - rezumat -

Elaborată de către autor:
Expert piața muncii 9
Lucian Liviu ALBU

În ultimele două decenii, politica de educație a suscitat o atenție semnificativă atât la nivel mondial, cât și european. Acest fapt derivă din conexiunea cu dezvoltarea economică prin intermediul germinării de cunoaștere, abilități și inovare și din poziția sectorului universitar în corelație cu dinamica pieței muncii.

Dinamica socială modernă, creșterea nivelului de relaționare și interdependență dintre țări și piețe, accesul României în Uniunea Europeană și realitățile specifice pieței muncii asociate acestui proces, au indus ideea necesității de reformare a sistemului național de învățământ.

Asemenea multor sectoare, educația superioară din România a fost marcată de o serie de transformări radicale începând cu anul 1990. Această perioadă a determinat expansiunea instituțiilor de educație superioară, a numărului de studenți, dar și a diversității programelor de studiu.

Această metamorfoză a fost însoțită de o serie de forme incipiente de reformă, planuri și strategii, ce au culminat la nivelul anului 2011 cu ratificarea Legii Educației Naționale.

Ulterior implementării inițiativelor menționate anterior, atenția societății, a decidenților politici și a comunității academice a fost orientată către cuantificarea efectelor și impactului acestor măsuri, în contextul unei dinamici efervescente și necesității de aliniere la parcursul european.

Principalele zone supuse analizei vizează creșterea calității procesului educațional, adaptarea sa la programele educaționale europene cât și conexiunea cu situația economică și cu cererea existentă la nivelul pieței muncii.

În acest context, prezentul studiu are ca obiectiv principal izolarea și prezentarea efectelor produse de elementele de reformă ale învățământului superior asupra dezvoltării unui set de universități din regiunea de Vest.

În paralel cu obiectivul principal asumat, prezentul studiu vizează o serie de obiective specifice cu rolul de a potența și aprofunda nivelul de detaliu al analizei. Primul dintre acestea presupune determinarea sumei atributelor europene, naționale, și locale ce au format contextul economic, social, demografic și politic contemporan cu inițiativa de reformare a sistemului universitar.

În continuare, analiza își propune un studiu comparativ al celor trei universități incluse în eșantionul de studiu din punctul de vedere al realităților curente și al ofertei educaționale. Caracteristicile sunt observate dinamic, pe parcursul perioadei recente.

În al treilea rând, prezenta investigație intenționează analizarea efectelor directe produse de implementarea Legii Educației Naționale pe parcursul celor cinci ani de funcționare.

Având în vedere natura și specificul studiului, cât și tipul și structura obiectivelor asumate, metodologia utilizată constă într-o sumă de inițiative ce agregat pot captura realitățile investigate.

Unul din punctele centrale ale metodologiei gravitează în jurul conceptului de studiu de caz centrat pe cele trei instituții incluse în analiză. Această analiză este completată cu o procedură ce își propune detectarea și cuantificarea efectelor imprimare de implementarea Legii Educației Naționale. Pentru buna desfășurare a demersului științific, prezenta analiză propune structurarea și realizarea unui chestionar pentru observarea pe bază de interviu a evoluției instituțiilor incluse în studiu. Concomitent cu interpretarea rezultatelor chestionarului, prezenta analiză are ca scop determinarea și utilizarea unui set de indicatori capabili să prezinte imaginea clară a influenței inițiativelor de reformă asupra mediului universitar.

Capitolul 2 își propune realizarea unei analize a contextului general. Prima secțiune este astfel dedicată principalelor elemente de caracterizare generală a mediului universitar în context european, național și regional. Educația superioară, cercetarea și inovarea joacă un rol crucial în sprijinirea coeziunii sociale, creșterii economice și competitivității globale. Având în vedere dezideratul societăților europene de a deveni intensive în cunoaștere, educația superioară reprezintă o componentă esențială a dezvoltării socio-economice și culturale.

Analiza asupra contextului european gravitează astfel în jurul procesului Bologna și a Zonei Europene de Educație Superioară. La nivel național se remarcă existența unei serii importante de transformări asupra sistemului educațional începând cu anul 1990. Se observă că atât numărul instituțiilor de educație superioară, cât și rata de participare la educația superioară au cunoscut o creștere rapidă după anul 1990, fenomen însoțit de o largă

diversificare a programelor de studii oferite de instituțiile academice. Efecte similare se observă și pentru dinamica educațională specifică regiunii Vest. A doua secțiune a capitolului 2, se concentrează pe cadrul normativ general și politica educației, pornind de la *Legea Educației Naționale*. În continuare sunt vizate strategiile naționale ca de exemplu *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030*, sau *Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015 – 2020*. Mai mult, secțiunea vizează de asemenea documentele strategice europene.

După trecerea în revistă a literaturii de specialitate la nivelul Capitolului 3 cu scopul de a identifica metodologii și metode, pentru evaluarea impactului strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale, începând cu Capitolul 4, lucrarea este orientată către o structură de tip studiu de caz care investighează problematica propusă pentru fiecare universitate alocată, pornind de la o serie de chestionare. Pentru fiecare instituție de învățământ superior sunt discutate prezentarea generală, înglobând misiunea, valorile, organizarea și funcționarea, precum și efectele generate de strategiile și intervențiile destinate învățământului superior asupra ofertelor educaționale.

Prima concluzie ține de faptul că după aplicarea LEN, ponderea în PIB a totalului cheltuielilor guvernamentale cu educația s-a redus în România de la 4,2% la doar 2,9%, conform datelor Băncii Mondiale, comparativ cu valori de peste 5%, în 2012, în statele plasate de regulă deasupra dreptei de echilibru la nivelul UE. La nivel național observăm că explozia instituțiilor private a determinat o creștere exponențială a programelor de studii în special în direcția științelor sociale și de natura umanistă. Având în vedere această presiune, instituțiile de învățământ și-au diversificat de asemenea programele de studiu. Un alt factor catalizator pentru această situație a fost creșterea fundamentală a cererii de programe de educație superioară, extinsă aproximativ pe toate grupele de vârstă. Modificările din numărul de studenți nu au fost în concordanță cu dinamica numărului de profesori și nici cu nivelul de finanțare publică. Această realitate s-a menținut și după momentul 2011 de apariție a Legii Educației Naționale. În prezent se observă o presiune descendentă la nivelul numărului de studenți ce poate fi atribuită variabilelor demografice, cât și dinamici absolvenților de BAC.

În ceea ce privește efectele generate de adoptarea Legii Educației Naționale, reprezentanții abilitați ai universităților identifică situații contrastante. Răspunsurile variază de la identificarea unui procent de 25% de modificări a structurii organizatorice ce pot fi atribuite Legii nr 1/2011, până la inexistența de efecte semnificative asupra instituției. În ciuda acestui fapt, se remarcă o uniformitate în direcția ajustării ofertei educaționale, fiind observate lichidări sau înlocuiri de programe precum și introducerea de inițiative noi. În unele cazuri este vizibilă ajustarea ofertei de programe masterale, astfel că, în funcție de cerere și de gradul de sustenabilitate, lista lor se actualizează în fiecare an. Efectele produse de lege sunt vizibile asupra numărului maxim de studenți care pot fi școlarizați, cifrei de școlarizare anuale, și a situațiilor de lichidări și înlocuiri de programe. În alte cazuri se remarcă o relativă uniformitate a numărului maxim de studenți în perioada de analiză atât pentru licență cât și pentru masterat. Acest fapt poate fi pus se seama faptului că unele universități sunt orientate către o nișă a paletei universitare pentru care interesul studenților și cererea de absolvenți sunt relativ constante în timp.

În termeni de asigurare a calității și a standardelor de calitate, răspunsurile înregistrate denotă o uniformitate în direcția alinierii la standardele europene, acest deziderat reprezentând o prioritate strategică.

O aparentă uniformitate este sesizată și în ceea ce privește gradul de corelație dintre oferta educațională și necesitățile existente la nivelul pieței muncii. Rezultatele anchetei denotă o preocupare tot mai accentuată pentru adaptarea continuă a orientării universității la caracteristica dinamică a mediului economic și pentru creșterea capacității de angajare a absolvenților. Toate universitățile pentru care am obținut răspunsuri asupra dinamicii gradului de racordare la piața muncii, raportează un procent ce variază în jurul valorii de 90%.